

ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА
ИЗВЪРШЕНА ПРОВЕРКА В ДЪРЖАВНА ПСИХИАТРИЧНА
БОЛНИЦА - РАДНЕВО

Във връзка с функциите на Национален превантивен механизъм (НПМ), които изпълнява омбудсманът на Република България, на основание Заповед № 27-1/07.09.2023 г. екип на институцията извърши проверка в Държавна психиатрична болница (ДПБ) – Раднево.

Проверката обхвана структурата, материално-битовите условия, оборудването и обзавеждането на лечебното заведение, обезпечаването с медицински и немедицински специалисти и изпълнение на предходните препоръки.

Ремонтни дейности в ДПБ не са извършвани от 2019 г. насам поради липса на средства. В тази връзка при предишната си проверка омбудсманът в качеството си на НПМ препоръча на Министерство на здравеопазването да отпусне допълнителни финансови средства за извършване на необходимите ремонтни дейности в Държавната психиатрична болница – Раднево, но препоръката не е изпълнена. При настоящата проверка не се констатира подобрение на материалната база – същата остава в лошо състояние и е силно амортизирана.

Фасадата на ДПБ - Раднево

Видно от утвърдения от Министерство на здравеопазването (МЗ) бюджет на ДПБ – Раднево средствата за 2023 г. са повишени с 24,85% за „Издръжка и други текущи

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

разходи“, като увеличението е използвано за сключване на договор за охрана на ДПБ – Раднево със срок до 31.12.2023 г.

Въпреки отправените от омбудсмана като НПМ препоръки за определяне ниво на компетентност на психиатричната болница, към настоящия момент само две отделения (първо мъжко и първо женско отделение) притежават документ с определено първо ниво на компетентност в съответствие с медицински стандарт „Психиатрия“, утвърден с Наредба № 24/07.07.2004 г.

Дейността на лечебното заведение се осъществява в съответствие с утвърден от директора Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред.

В структурата на ДПБ – Раднево са обособени:

- Приеман кабинет;
- Административно-стопански сектор, в който има аптечен склад, болнична кухня, болнична пералня, парна централа, ремонтно-технически сектор, информационно обслужване, счетоводство и администрация;
- Рехабилитационен сектор, който включва трудотерапия, културотерапия, лечебна физкултура, терапевтични общества и център по хигиена;
- Консултативно-параклинически сектор с психологична лаборатория, болнична лаборатория и кабинет за социално-правни консултации;
- Стационарен сектор с 420 легла, от които към момента на проверката са заети 266, разпределени в 8 отделения.

От началото на 2023 г. до момента на проверката на задължително лечение по Закона за здравето са били настанени 290 пациенти, а на принудително лечение по Наказателния кодекс – 21 пациента.

Рехоспитализирани са 71 души. Средният престой на пациентите за 2023 г. е 61 дни.

По социални индикации в ДПБ – Раднево пребивават 32 души. Омбудсманът многократно е препоръчвал на Министерство на труда и социалната политика и Министерство на здравеопазването да се работи за извеждане на тази група болни от изолацията им в болнична среда и да им се предоставят интегрирани здравни-социални грижи в общността.

Държавната политика за психично здраве трябва да изведе като приоритет необходимостта от повишаване качеството на живот чрез успешна деинституционализация на болните с психични заболявания и тяхната социализация чрез услуги в общността.

През 2023 г. в ДПБ – Раднево са починали 4 души, на 2 от които е извършена аутопсия. За целта има сключен договор с Университетска многопрофилна болница за активно лечение „Проф. д-р Ст. Киркович“ АД, гр. Стара Загора. Освобождаването от аутопсия за другите 2 е извършено по молба на близките на починалия, със заповед на директора на ДПБ.

За 2023 г. са извършени 341 имобилизации. При пристигане на проверяващия екип на омбудсмана в стаите за изолация нямаше пациенти, помещенията и леглата бяха чисти, без следи от скорошно използване. Експертите посетиха всички отделения и стаи, като не бяха установени лица, фиксирани към болничните легла.

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Бяха изискани и проверени книгите за взетите мерки за временно физическо ограничаване. НПМ установи, че в Първо женско отделение пациент – К. В. Б., с диагноза „параноидна шизофрения“, от настаняването ѝ на 18.07.2023 г. до момента на проверката (08.09.2023 г.) е имобилизирана 11 пъти. По данни на служителите имобилизацията се извършва в спалното ѝ помещение по нейно желание. В стаята ѝ няма настанени други пациенти. Въпреки това омбудсманът подчертава, че имобилизацията следва да се извършва в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства.

При проведените разговори с пациенти не са получени оплаквания за физическо насилие и друг вид нечовешко или унижително отношение на служителите към тях.

За 2022 г. и 2023 г. няма регистрирани случаи на насилие в ДПБ – Раднево. През 2022 г. по повод на постъпили жалби са извършени две проверки от РЗИ и една проверка от Изпълнителна агенция „Медицински надзор“, при които не са констатирани нарушения и не са направени предписания.

Коридор и санитарно помещение в ДПБ - Раднево

През 2022 г. храноденът е 3,15 лв., а към месец юли 2023 г. е 3,02 лв. От предоставените на експертите на НПМ седмични менюта е видно, че храната не е достатъчно разнообразна, често обядът включва само основно ястие, месото е недостатъчно, липсва десерт, както и пресни плодове и зеленчуци.

Един лекарстводен за 2021 г. е 2,01 лв., а през 2023 г. лекарстводенът към август е намален на 1,57 лв.

Становището на омбудсмана като НПМ е, че стойностите на един лекарстводен и храноден са недопустимо ниски, не следват инфлационните процеси в страната и са

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

предпоставка за нарушаване правата на пациентите, като поставят в риск тяхното здраве и адекватно лечение.

Общата численост на персонала на болницата е 164 души, от които 19 бр. висш медицински персонал, вкл. директор; 66 души среден медицински персонал. Лекарите със специалност Психиатрия са девет. Има 2 психолога, 3 социални работника, 1 рехабилитатор, 3 трудотерапевта. Свободни са щатните бройки за 1 лекар – началник отделение и 8,5 щата за медицински сестри.

В ДПБ – Раднево, освен медикаментозна терапия, с постъпилите пациенти се провеждат следните рехабилитационни дейности: трудотерапия, психотерапия, арт терапия, лечебна физкултура.

Екипът на НПМ отново установи пренаселеност в спалните помещения на пациентите и липса на достатъчно лично пространство. Не се спазва изискването на Наредба № 49 на МЗ от 18.10.2010 г. за основните изисквания, на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешният ред на лечебните заведения за болнична помощ и домовете за медико-социални грижи (Наредба № 49) за 6,5 кв. м на едно болнично легло. В отделенията, които са с капацитет от 30 до 65 души, има средно по 3 тоалетни и душа, които са общи за всички. Има отделения със стаи, в които са настанени по 10 души. Беше констатирано, че болничните легла имат налично спално бельо.

През зимния период болничните сгради се отопляват от местно парно отопление, с изключение на сградата, в която се помещават Второ мъжко отделение и Четвърто мъжко отделение. В тях за отопление се ползват по един голям калорифер на етаж, разположен в коридора зад метална решетка. Не е изпълнена препоръката на омбудсмана като НПМ за осигуряване на отопление за всички болнични стаи. През отоплителния период вратите на болничните стаи в отделенията остават постоянно отворени, за да се отопляват всички пациенти в отделенията, но този метод е неефективен и енергоемък.

Не във всички отделения на болницата е осигурена достъпна среда за пациенти с физически увреждания. В тази връзка омбудсманът като НПМ многократно е посочвал, че неосигуряването на достъпна среда нарушава изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;
2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
3. Закон за хората с увреждания;
4. Закон за устройство на територията;
5. Наредба № РД-02-20-2 от 26.01.2021 г. за определяне на изискванията за достъпност и универсален дизайн на елементите на достъпната среда в урбанизираната територия и на сградите и съоръженията.

Също така, липсата на достъпност засяга основни човешки права и достойнството на хората с увреждания. Тормозът и поддържането на недостъпна архитектурна среда се счита за дискриминация по смисъла на чл. 5 от Закона за защита от дискриминацията. Лицата и организациите, извършващи дискриминация, носят административнонаказателна отговорност (чл. 78 и сл. от Закона за защита от дискриминацията).

При проверката в ДПБ - Раднево екипът на омбудсмана установи, че от МЗ не е разяснен в достатъчна степен механизмът за кандидатстване за отпускане на средства по Плана за възстановяване и устойчивост. През месец август 2023 г. комисия от МЗ е

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

посетила болницата, за да оцени необходимостта за отпускане на средства за ремонтни дейности, но до момента в ДПБ - Раднево нямат информация за становището на експертите.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

I. На министъра на здравеопазването:

1. Да разгледа възможностите и да предприеме действия за:
 - намаляване на броя легла при запазване на щата;
 - обсъждане на мерки за осигуряване на необходимите специалисти - лекари със специалност психиатрия и медицински специалисти по здравни грижи и привеждане на дейността на болницата в съответствие с медицинския стандарт „Психиатрия“;
2. Да бъде разгледан и актуализиран бюджетът, особено фонд „Издръжка“, на всички психиатрични болници, при отчитане на инфлационните процеси, които протичат в страната.
3. Регионалните здравни инспекции да извършват регулярни комплексни проверки във всички държавни психиатрични болници.
4. Да бъде предоставена на омбудсмана, в качеството му на НПМ, информация за това как са били уведомени директорите на всички държавни психиатрични болници за възможността да кандидатстват за отпускане на средства по Националния план за възстановяване и устойчивост и на какъв принцип е направен изборът кои ДПБ да получат финансиране.
5. Министерство на здравеопазването да работи съвместно с Министерство на труда и социалната политика за извеждане на трайно настанените по социални индикации лица от изолацията им в болнична среда и да им се предоставят интегрирани здравни-социални грижи в общността.
6. Да бъде изградена централизирана пожаро-известителна инсталация.

II. На управителя на ДПБ - Раднево:

1. Да бъдат предприети действия за осигуряване на необходимата минимална площ за пациент, в съответствие с изискванията на Наредба № 49 от 18 октомври 2010 г. за основните изисквания, на които трябва да отговарят устройството, дейността и вътрешният ред на лечебните заведения за болнична помощ и домовете за медико-социални грижи.
2. Да се разгледа възможността за обособяване и оборудване на т.н. „мека стая“, където психомоторно възбудените пациенти да бъдат изолирани по хуманен начин.
3. Да се осигури отопление през студените пролетно-есенни дни и през зимния сезон във всички болнични стаи.
4. Временното физическо ограничаване да се извършва в съответствие с изискванията на Наредба № 1 от 28 юни 2005 г. за реда за прилагане на мерки за временно физическо ограничаване при пациенти с установени психични разстройства.